

آزمون علمی قم - اصول فقه (حلقه ثانیه) - پ ۵ - اردیبهشت ۱۴۰۳

توجه: لطفاً به تمام سؤالات پاسخ دهید. (هر ۴ جواب غلط، یک نمره منفی دارد)

۱. کدام گزاره درباره بحث «عدم وجود معارض» برای یک روایت و ظهور آن در اثبات حکم یک مسئله فقهی، صحیح است؟

- أ. مسئله اصولی است ☐ ب. از مقدمات تصدیقی علم اصول است ☐ ج. از مقدمات تصدیقی مسئله خاص است ☐ د. مسئله فقهی است ☐

۲. «بعث و تحریک» مربوط به کدام یک از مراحل وجودی حکم تکلیفی است؟

- أ. مبادی مرحله اثبات ☐ ب. مبادی مرحله ثبوت ☐ ج. عناوین انتزاعی از مرحله ثبوت ☐ د. عناوین انتزاعی از مرحله اثبات ☐

* «حينما يستنبط الفقيه الحكم الشرعي ويستدلّ عليه تارة: يحصل على دليل يكشف عن ثبوت الحكم الشرعي فيعولّ على كشفه، و أخرى: يحصل على دليل يحدّد الموقف العمليّ. فعل «يحصّل» مذکور در متن، در چه معنایی به کار رفته است؟

- أ. به دست می آید ☐ ب. حاصل می شود ☐ ج. دست می یابد ☐ د. تحصیل می کند ☐

۴. از نظر مصنف، دلیل بر خروج «ظهور کلمات لغوی» از تعریف علم اصول به «العلم بالعناصر المشتركة في عملية الاستنباط» چیست؟

- أ. تأثیر نداشتن در استنباط حکم شرعی ☐ ب. انحصار تأثیرگذاری در حکم مربوط به ماده خود ☐ ج. وضعی بودن ظهور کلمات لغوی و عدم نیاز به استنباط ☐ د. اختصاص داشتن فهم ظهور کلمات لغوی به عرف عقلا، نه شخص مجتهد ☐

۵. اگر گفته شود «إن الشارع جعل الحجّة للأمانة»، مقصود از «الحجّة» چیست؟

- أ. منجزیت و معذرت اماره ☐ ب. وجوب عمل مطابق با اماره ☐ ج. انبعاث و انزجار مطابق اماره ☐ د. کاشفیت تام از واقع با الغای احتمال خلاف ☐

۶. کدام ویژگی عین حقیقت و واقعیت «قطع» است نه از آثار و لوازم آن؟

- أ. منجزیت ☐ ب. کاشفیت ☐ ج. حجیت ☐ د. محرکیت ☐

۷. بین کدام دو حکم، تضاد برقرار نمی شود؟

- أ. دو حکم الزامی در مرتبه اعتبار ☐ ب. دو حکم غیر الزامی در مرتبه اراده ☐ ج. دو حکم الزامی در مرتبه ملاک ☐ د. دو حکم غیر الزامی در مرتبه اثبات ☐

۸. بر مبنای «حق الطاعة» کدام گزینه درباره «قطع» غلط است؟

- أ. يمكن للمولى أن يزيل القطع عن القاطع ☐ ب. إن القاطع بتكليف من له حق الطاعة يجب امتثاله عقلاً ☐ ج. إن القطع يتميز عن الظنّ والاحتمال في أصل المنجزية ☐ د. إن المنجزية ليست ثابتة للقطع بما هو قطع بل بما هو انكشاف ☐

* إذا حللنا العلم الإجمالي نجد أنه مزدوج من العلم بالجامع بين الشئین و من الشكوك و احتمالات بعدد الأطراف التي يتردد بينها ذلك الجامع و لا شك في أن العلم بالجامع منجز.

۹. اگر علم اجمالی به «وجوب» تعلق گرفته باشد و دو طرف داشته باشد، منجزیت تعلق علم به جامع در مرحله ثبوت به چه معناست؟

- أ. نباید هر دو طرف ترک شود ☐ ب. باید هر دو طرف انجام شود ☐ ج. به طور قطع یک طرف معین باید انجام شود ☐ د. به طور قطع باید یک طرف غیر معین انجام شود ☐

۱۰. اگر دلیلی که قطع را در موضوع حکم اخذ کرده، به عنوان کاشف تام از موضوع لحاظ شده باشد، در چه صورتی اماره، قائم مقام قطع موضوعی می شود؟

- أ. دلیل حجیت یا دلیلی دیگر، آن را نازل منزله کاشف تام از احکام قرار داده باشد ☐ ب. مقصود دلیل قیام حجت منجز بر وجود حکم باشد ☐ ج. دلیل حجیت اماره، آن را کاشف از احکام شرعی بداند نه سبب وجود حکم ☐ د. اماره، معتبر و منجز باشد؛ لذا در منجزیت قائم مقام قطع موضوعی می شود ☐

۱۱. کدام موافقت یا مخالفت، تجری به حساب می آید؟

- أ. موافقت با قطع مخالف با واقع ☐ ب. مخالفت با قطع موافق با واقع ☐ ج. موافقت با قطع موافق با واقع ☐ د. مخالفت با قطع مخالف با واقع ☐

* قد يعترض على علامية التبادر لتمييز المعنى الحقيقي من اللفظ بتوقفه على علم الشخص بالوضع فإذا توقف علمه بالوضع على هذه العلامة لزم الدور.

۱۲. پاسخ صحیح از نظر مصنف به اشکال دور چیست؟

- أ. تبادر متوقف است بر وضع، نه علم به وضع که دور لازم بیاید ☐ ب. تبادر متوقف است بر علم ارتکازی به معنا؛ ولی علم فعلی به وضع متوقف بر تبادر است ☐ ج. علم تفصیلی متوقف است بر تبادر؛ ولی تبادر متوقف است بر علم اجمالی ☐ د. علم جاهل به وضع متوقف است بر تبادر نزد عالم و تبادر نزد جاهل متوقف است بر عالم به وضع ☐

۱۳. از نظر مصنف کدام مورد علامت صحیحی برای شناخت معنای حقیقی از معنای مجازی است؟

- ا. تبادر ☐ ب. صحت حمل اولی ☐ ج. صحت حمل شایع ☐ د. اطراد ☐

۱۴. اگر صیغه امر پس از بیان تحریم، وارد شده باشد، مدلول تصویری صیغه امر چه چیزی است؟

- ا. نسبت طلبیه ☐ ب. نفی تحریم و ترخیص ☐ ج. مجمل بین طلب جدی و نفی تحریم ☐ د. مجمل بین طلب وجوبی و استحبابی ☐

۱۵. در کدام یک از موارد زیر بر اساس مسلک «حق الطاعة» هنگام شک و احتمال وجود تکلیف و عدم اذن ظاهری در ترک تحفظ، منجزیت احتمال از بین نمی‌رود؟

- ا. وجود دلیل قطعی بر نفی تکلیف ☐ ب. قطع به جعل حجیت برای اماره نافی تکلیف ☐
ج. قطع به جعل حجیت برای اصل مرخص ☐ د. قطع به جعل حجیت برای اماره مثبت تکلیف ☐

۱۶. اگر گفته شود: «إن إسناد الحكم المقطوع إلى المولى جائز» قطع اخذ شده در این کلام، طریقی است یا موضوعی؟ چرا؟

- ا. طریقی؛ چون کاشف از حکم به جواز اسناد است ☐ ب. موضوعی؛ چون جواز اسناد، حکم شرعی است برای حکم مقطوع ☐
ج. طریقی؛ چون منجزیت دارد و باید از حکم اسناد داده شده به مولى تبعیت کرد ☐ د. موضوعی؛ چون احکام شرعی از جواز اسناد به مولى تولید می‌شوند ☐

* قد يستدلّ على تبعية الدلالة الالتزامية للمطابقة بأن الدلالة الالتزامية متفرعة في وجودها على الدلالة المطابقة فتكون متفرعة في حجيتها أيضاً.

۱۷. رد مصنف بر استدلال مذکور برای تبعیت دلالت التزامی از دلالت مطابقی در بطلان چیست؟

- ا. دلالت مطابقی حجیت را برای دلالت التزامی جعل کند ☐
ب. دلالت التزامی در وجود، تابع دلالت مطابقی است ولی پس از وجود می‌تواند مستقل باشد ☐
ج. ممکن است بطلان دلالت مطابقی به دلیل عدم مصداق باشد و فایده وجودی آن مصداق داشتن دلالت التزامی باشد ☐
د. امکان دارد هر کدام از دو دلالت به لحاظ کاشفیت، موضوع مستقلى برای حجیت باشند ☐

۱۸. بنابر مسلک «حق الطاعة» در صورت احتمال وجود تکلیف و عدم اذن ظاهری در ترک تحفظ، کدام اصل عملی جاری می‌شود؟

- ا. براءت ☐ ب. تخییر ☐ ج. احتیاط ☐ د. استصحاب ☐

۱۹. يعتمد الفقيه في عملية الاستنباط على عناصر تسمى بالأدلة المحرزة.

- ا. شرعية ☐ ب. قطعية ☐ ج. مشتركة ☐ د. مبينة ☐

۲۰. براساس چه ضابطه‌ای از دلیل «اغسل ثوبك إذا أصابه البول» شستن با آب فهمیده می‌شود با اینکه «غسل» در لغت بر استعمال هر مایعی اطلاق می‌شود؟

- ا. مناسبت حکم و موضوع ☐ ب. تطابق دلالت تصویری با تصدیقی ☐ ج. انصراف اطلاق در «غسل» ☐ د. عدم تبعیت مراد جدی از دلالت تصویری ☐

۲۱. کدام مورد بیان‌کننده مسلک «قیح عقاب بلا بیان» است؟

- ا. لزوم مراعات هر تکلیف کشف شده حتی اگر احتمالی باشد ☐ ب. عدم لزوم مراعات هیچ تکلیفی مگر در کشف قطعی ☐
ج. هر بیانی که مثبت تکلیف است حتی بیان ظنی یا احتمالی ☐ د. در هر واقعه‌ای تکلیفی است مگر اینکه بیانی بر ترخیص باشد ☐

۲۲. به نظر مصنف بر چه تفسیری در حقیقت «وضع» هیچ اشکالی درباره «تحقق وضع تعینی» وارد نیست؟

- ا. اعتبار سببیت از جانب واضع برای تصور معنی ☐ ب. اعتبار ادات بودن لفظ برای تفهیم معنا ☐
ج. تعهد واضع به بودن ملازمه میان لفظ و قصد تفهیم معنا ☐ د. وضع به معنای ایجاد مقارنت اکید میان تصور لفظ و تصور معنا ☐

۲۳. در کدام مورد، مثبتات دلیل حجت نیست؟

- ا. دلیل محرز قطعی ☐ ب. اماره‌ای که موضوع دلیل حجیت آن، ظهور لفظ باشد ☐
ج. اماره‌ای که موضوع دلیل حجیت آن، خبر ثقه باشد ☐ د. اماره‌ای که موضوع دلیل حجیت آن، کاشفیت باشد ☐

۲۴. وقتی انسان ملتفت با قصد جدی بگوید: «الماء بارد» از نظر مصنف، به قصد متکلم برای اخطار معانی مفردات کلام به ذهن شنونده چه نوع دلالتی می‌گویند؟

- ا. دلالت تصویری اولی ☐ ب. دلالت تصدیقی اولی ☐ ج. دلالت تصویری ثانیه ☐ د. دلالت تصدیقی ثانیه ☐

* یکتسب اللفظ بسبب وضعه صلاحیه الدلالة على كل معنى مقترن بالمعنى الحقيقي اقتراناً خاصاً.

۲۵. با توجه به عبارت «اقتران خاص» چگونه ایجاد می شود؟

- ا. به سبب وضع ☐ ب. با اعتبار واضح ☐ ج. با انسباق ذهنی ☐ د. با وجود قرینه ☐

۲۶. بر اساس کدام مبنا آمدن اماره مثبت تکلیف، مؤکد منجزیت تکلیف است؟

- ا. عمومیت اصالة الاشتغال و منجز بودن احتمال تکلیف ☐ ب. قطع طریقی ذاتاً دارای منجزیت و معذرت باشد ☐
ج. هر واقعه ای حکمی داشته باشد ☐ د. بر اساس کاشفیت اماره از واقع ☐

۲۷. از نظر مصنف، اگر متکلمی بگوید: «اتنى الماء الفرات» استعمال «ماء» در این کلام حقیقی است یا مجازی؟ چرا؟

- ا. مجازی؛ چون از «ماء» معنای خاص اراده شده است ☐
ب. حقیقی؛ چون مراد جدی متکلم هر آبی را شامل می شود ☐
ج. مجازی؛ چون مراد جدی متکلم از «ماء» حصه خاصی از آب است و خاص بودن از قرینه فهمیده می شود ☐
د. حقیقی؛ چون هر کدام از کلمات «ماء» و «فرات» در معنای موضوع له خود به کار رفته است ☐

۲۸. چرا ماده «امر» برای تعیین دلالتش بر معنای «طلب» به قرینه نیاز دارد؟

- ا. مجاز بودن معنای طلب ☐ ب. مشترک معنوی بودن ماده امر ☐ ج. شرط بودن استعلا برای دلالت ماده امر بر معنای طلب ☐ د. مشترک لفظی بودن ماده امر ☐

۲۹. بر اساس چه مبنایی در علاقه بین لفظ و معنا، وضع، منشأ دلالت تصدیقی و دلالت تصویری بین لفظ و معنا می شود؟

- ا. وضع به معنای تعهد واضح ☐ ب. وضع به معنای اعتبار واضح ☐ ج. سببیت ذاتی لفظ برای دلالت بر معنا ☐ د. اقتران خاص و مؤکد بین لفظ و صورت معنا ☐

۳۰. وقتی می گویند: در «اسماء اجناس»، «وضع عام و موضوع له عام» است، «وضع» به کدام معنا است؟

- ا. تصور ارتباط بین لفظ و معنا از جانب واضح ☐ ب. تصور معنا از جانب واضح ☐
ج. تصور لفظ از جانب واضح ☐ د. تصور حکم (ایجاد رابطه) بین لفظ و معنا از جانب واضح ☐

۳۱. منشأ دلالت تصدیقیه در کلام چیست؟

- ا. وضع واضح ☐ ب. اراده متکلم ☐ ج. سیاق جمله ☐ د. ربط بین مفردات ☐

۳۲. کلمه «زید» در «اکرم زیداً» چه نوع اطلاقی دارد؟

- ا. بدلی ☐ ب. شمولی ☐ ج. افرادی ☐ د. احوالی ☐

* قد ذهب المحقق الثائني إلى التفرقة بين المعاني الاسمية والمعاني الحرفية و مراده بكون المعنى الحرفي إيجادياً: أن مدلوله هو نفس الربط الواقع في مرحلة الكلام بين مفرداته و لا يعبر عن معنى أسبق رتبة من هذه المرحلة و من هنا يكون الحرف موجداً لمعناه.

۳۳. وجه بطلان قول محقق نایینی در مورد «ایجادى بودن معانى حروف» از نظر مصنف چیست؟

- ا. دلالت حرف برای ایجاد رابطه میان مفردات کلام به سبب این است که در ذهن شنونده بر معنای ربطی دلالت می کند ☐
ب. حروف بر ربط واقعی بین مفردات جمله دلالت می کنند نه ایجاد ربط ☐
ج. رابطه، با دو طرف ربط قبلاً ایجاد شده است و حرف فقط برای اخبار از این ربط است ☐
د. حروف برای دلالت بر معنای ربطی وضع شده اند؛ ولی ربط در کلام با متکلم محقق می شود ☐

۳۴. از نظر مصنف، مدلول ماده نهی چه بوده و با توجه به این مدلول، متعلق نهی فعل است یا ترک؟

- ا. مفهوم اسمی طلب - طلب ☐ ب. نسبت طلبیه - فعل ☐ ج. مفهوم اسمی زجر - فعل ☐ د. مفهوم حرفی زجر - ترک ☐

۳۵. از نظر مصنف جمله تام و ناقص از لحاظ «موضوع له» چه فرقی دارند؟

- ا. نسبت در دومی، مفهوم دو طرف خود را به مفهوم واحد تبدیل می کند، برخلاف اولی ☐ ب. موضوع له اولی، دلالت تصدیقی ثانیه است؛ ولی موضوع له دومی دلالت تصدیقی اولی ☐
ج. اولی کامل است و سکوت بر آن صحیح است، برخلاف دومی ☐ د. موضوع له اولی نسبت است؛ ولی در دومی نسبت وجود ندارد ☐

۳۶. استعمال لفظ مطلق، و اراده مقید از آن، سبب مجازیت مطلق می‌شود اگر لفظ مطلق برای وضع شده باشد.

- ا. مجرد طبیعت ☐ ب. طبیعت به شرط نبود قید ☐ ج. طبیعت مطلقه ☐ د. طبیعت به همراه لحاظ متکلم ☐

۳۷. اگر مدلول تصویری صیغه امر «نسبت ارسالیه» باشد، چرا از نظر مصنف مدلول تصدیقی جدی آن «طلب» خواهد بود؟

- ا. اقرب معانی به مدلول تصویری معنای طلب است ☐ ب. مصداق حقیقی نسبت ارسالیه معنای طلب است ☐
ج. ربط مخصوص بین «مرسل» و «مرسل‌الیه» با طلب حاصل می‌شود ☐ د. مفهوم موازی «نسبت ارسالیه» معنای طلب است ☐

۳۸. بر اساس کدام مبنا در وضع ادات عموم، نیازی به اجرای مقدمات حکمت برای دلالت بر عموم نیست؟

- ا. إذا كانت موضوعة لاستيعاب ما يراد من المدخول ☐ ب. إذا كانت موضوعة لاستيعاب تمام أفراد المدخول بشرط أن لا تكون الكلام دالة عليها ☐
ج. إذا كانت موضوعة لاستيعاب تمام ما يصلح لانطباق المدخول عليه ☐ د. إذا كانت موضوعة لاستيعاب أفراد المدخول بشرط إرادة المتكلم ☐

۳۹. از نظر قائلان به مفهوم در جمله شرطیه، قول صحیح درباره «معنای وضعی ادات شرط» چیست؟

- ا. لزوم علی بین شرط و جزاء ☐ ب. رابطه علی بین شرط و جزاء ☐ ج. رابطه لزومی بین شرط و جزاء ☐ د. لزوم انحصاری بین شرط و جزاء ☐

۴۰. از نظر مصنف، تقابل میان اطلاق و تنقیذ در مرحله اثبات، چه نوع اطلاقی است؟

- ا. تناقض ☐ ب. تضاد ☐ ج. تضایف ☐ د. ملکه و عدم ملکه ☐

۴۱. بر چه اساسی اصل و قاعده در قیود، احترازیت است؟

- ا. ظهور سیاقی هر لفظی در مرحله مدلول تصویری ☐ ب. جلوگیری از لغویت قیود ☐ ج. حکمت عقلی ☐ د. وضع هیئت جملات ☐

۴۲. پاسخ مصنف به این استدلال که «عرفاً وصف ذکر شده در کلام، دخیل در حکم است، پس وصف مفهوم دارد» چیست؟

- ا. شاید ظهور عرفی، مدخلیت وصف غیر لزومی نیز باشد نه فقط لزومی ☐ ب. ممکن است مدخلیت وصف در حکم، به نحو موجبه جزئی باشد ☐
ج. بر اساس قاعده احترازیت فقط شخص حکم موجود در کلام منتفی می‌شود ☐ د. احتمال توضیحی بودن وصف سبب می‌شود تا مفهوم برای وصف اثبات نشود ☐

۴۳. با اجرای چه اصلی، تطابق میان دلالت تصدیقیه اولی و مراد جدی شارع اثبات می‌شود؟

- ا. أصالة الحقيقة ☐ ب. أصالة العموم ☐ ج. أصالة الوضع ☐ د. أصالة الجهة ☐

۴۴. از نظر مصنف، مقدمات حکمت برای اثبات دلالت لفظ مطلق بر اطلاق بر اساس چه مبنایی است؟

- ا. حکمت عقلی ☐ ب. ظهور سیاقی حالی ☐ ج. دلالت وضعی ☐ د. احترازیت قیود ☐

۴۵. کدام مورد سبب انصراف لفظ مطلق به یک حصه خاص می‌شود؟

- ا. قرینه خاص ☐ ب. کثرت استعمال ☐ ج. غلبه وجودی ☐ د. مجاز مشهور ☐

۴۶. در صورت شک در اینکه طلب مفهوم از امر، تعیینی است یا تخییری، بنا را بر کدام یک می‌گذارند؟

- ا. تخییری به دلیل برائت ☐ ب. تعیینی به دلیل مقدمات حکمت ☐ ج. تخییری به دلیل اصل عدم ☐ د. تعیینی به دلیل احتیاط ☐

۴۷. دلیل بر لزوم احراز وحدت ظروف و زمینه‌های تحقق حکم در زمان معصوم علیه السلام برای دلالت فعل معصوم علیه السلام بر حکم شرعی چیست؟

- ا. فعل، دلیل غیر لفظی است و تطابق بین دلالت تصویری و تصدیقی وجود ندارد ☐ ب. همه ظروف زمانی تأثیر قطعی در حکم دارند ☐
ج. فعل، دلیل غیر لفظی است و اطلاق ندارد ☐ د. در صورت عدم احراز شرایط تکلیف، اصل برائت و عدم حجیت فعل جاری می‌شود ☐

۴۸. کدام تعبیر، تعریف «مفهوم» است؟

- ا. انتفای طبیعی موضوع حکم در منطوق ☐ ب. انتفای ربط حکم به موضوع در منطوق ☐ ج. انتفای طبیعی حکم در منطوق ☐ د. انتفای شخص حکم در منطوق ☐

۴۹. از نظر مصنف، کدام مبنا در «کشف امضای سیره عقلا از سکوت معصوم علیه السلام» صحیح است؟

- ا. مکلف بودن معصوم علیه السلام به نهی از منکر هم در حال حضور و هم در حال غیبت ☐ ب. ظهور حالی معصوم علیه السلام برای تأیید سیره هم در حال حضور و هم در حال غیبت ☐
ج. معصوم علیه السلام به عنوان یکی از عقلا، بلکه رهبر عقلا تابع سیره سایر عقلاست ☐ د. ظهور حالی سکوت معصوم علیه السلام در زمان حضور امضا و سیره عقلاست ☐

﴿لا يدلّ مجرد صدور الفعل من المعصوم ﷺ على استحباب الفعل و رجحانه إلّا إذا كان عبادة أو أحرزنا في مورد عدم وجود أيّ حافز غير شرعی، فيتعيّن كون الحافز شرعیاً فيثبت الرجحان.﴾

۵۰. در متن مذکور مقصود از «حافز غیر شرعی» چیست؟

- ا. محرک و انگیزه‌ای که عقلی یا عادی است ☐
- ب. محرک و انگیزه‌ای که تأیید شرعی ندارد ☐
- ج. مناط و ملاکی که شرع آن را تأیید نمی‌کند ☐
- د. مناط و ملاکی که عقلی یا عادی است ☐

موفق باشید